

Datele deschise în draftul Acordului de Parteneriat 2014-2020

Acest document este propus de Fundația Soros România, membră a Coaliției pentru Date Deschise, în cadrul consultării publice pe marginea Acordului de Parteneriat pentru perioada de programare 2014-2020.

Pentru mai multe informații vă rugăm să ne contactați:

Ovidiu Voicu, Director Departament Politici Publice (ovoicu@soros.ro, 0723522340)

Andra Bucur, Expertă acces la informații de interes public (abucur@soros.ro, 0740307370)

Argument

Documentul de față problematizează datele deschise (open data), atât din perspectiva cadrului general de acces la date publice, cât și în ceea ce privește aplicarea în domenii specifice, în contextul negocierii Acordului de Parteneriat pentru perioada de programare 2014-2020.

Datele deschise reprezintă cel mai modern cadru și standard internațional de definire a componentei transparență specifică bunei guvernări. Conceptul de date deschise s-a impus în ultimii ani ca o reacție la nevoia de a reconcilia discursul despre informații de interes public cu realitățile lumii moderne, în special dezvoltarea internetului și comunicațiilor, folosirea pe scară largă a bazelor de date de dimensiuni mari (big data) și conectarea indivizilor prin rețele sociale.

Datele publice deschise reprezintă un drept al cetățeanului, o nouă etapă în accesarea informațiilor de interes public și în responsabilizarea autorităților publice, dar și o resursă pentru dezvoltarea economică și transformare socială, puțin cunoscută în rândul celor care au datoria de a le furniza (instituții și autorități publice) dar și a celor care au dreptul de a le utiliza (cetățeni, organizații neguvernamentale și companii private).

Problematizarea datelor deschise este extrem de actuală la nivel internațional. Reamintim aici doar cele mai recente decizii care punctează evoluțiile din domeniu. În luna iunie 2013, Comisia Europeană a revizuit Directiva pentru reutilizarea datelor publice (Directiva 2003/98/EC, sau 'PSI Directive'), printre altele pentru a include referiri explicite la datele publice deschise. Totodată, Comisia a deschis propriul portal de date deschise și a impus standarde încă mai ridicate pentru propriile documente. Statele membre au doi ani la dispoziție pentru a transpune directiva revizuită în legislația proprie. În aceeași lună, Grupul celor 8 (G8) a adoptat Open Data Charter, un document prin care își asumă responsabilități și termene concrete pentru deschiderea accelerată a datelor publice. Chiar dacă deciziile G8 nu înseamnă obligații pentru alte state, în aproape toate situațiile semnalul dat de cele mai dezvoltate state este un indicator puternic pentru toate națiunile. Nu în ultimul rând, inițiativa internațională Open Government Partnership continuă să fie un element important pe agenda internațională.

Domeniile resurselor educaționale deschise și accesului deschis la cultură (open culture) sunt puternic sprijinite în primul rând de organizații din sfera Națiunilor Unite, cu UNESCO și UNICEF în prim plan. Ideile au fost preluate recent de Comisia Europeană, în comunicarea Rethinking Education, care anunță lansarea inițiativei Opening-up Education, centrată pe reutilizarea resurselor deschise. De asemenea, Comisia Europeană a lansat în 2011 o recomandare privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și conservarea digitală, precum și O agenda digitală pentru Europa (unul dintre cei șapte piloni ai strategiei Europa 2020, care propune o mai bună exploatare a potențialului tehnologiilor informației și comunicării pentru a favoriza inovarea, creșterea economică și progresul), din care face parte și Digital Libraries Initiative, al cărei scop este să sporească accesibilitatea online a patrimoniului cultural și științific al Europei. În plus, existența bibliotecii digitale europene Europeana.eu demonstrează implicarea UE în digitizarea conținutului cultural (Europeana oferă acces deschis la cultură și servește drept platformă pentru industriile creative și pentru reutilizarea inovatoare a materialului cultural).

România a aderat încă din 2011 la principala inițiativă internațională în domeniu – Open Government Partnership. Deși au fost adoptate măsuri de politici în domeniu, progresul înregistrat este modest. Noul guvern a înființat o structură specializată în subordinea primului-ministru, dar cu resurse limitate. Fondurile europene reprezintă o oportunitate importantă pentru a stimula utilizarea datelor deschise, cu beneficii importante pentru România. De asemenea, Ministerul Educației, prin inițiativa manualelor digitale, poate face ca România să se afle în avangarda evoluțiilor în domeniul resurselor educaționale deschise.

Regăsim în draftul Acordului de Parteneriat problematica datelor deschise sub forma unei nevoie de dezvoltare a administrației („dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor de guvernare electronică și a conceptului de date deschise”) și a unei priorități de finanțare („introducerea datelor deschise la nivelul tuturor instituțiilor publice în vederea îmbunătățirii sistemelor de colaborare online și a celor electronice”) în cadrul Programului Operațional Competitivitate, totul subsumat obiectivului tematic nr. 2 (Îmbunătățirea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor, a utilizării și a calității acestora)

Aceste elemente sunt necesare, dar nu suficiente, pentru că:

- așa cum arată atât raportul independent de evaluare a implementării OGP, realizat de Fundația Soros, cât și raportul de auto-evaluare al Guvernului României, utilizarea datelor deschise este în bună măsură și o problemă de capacitate instituțională în administrația publică, prin urmare ar trebui să își găsească locul și subsumate obiectivului tematic nr. 11 (Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă)
- datele deschise reprezintă o resursă importantă pentru inovare în toate societățile dezvoltate. Nevoia unui mediu de cercetare modern, corect identificată în document, poate fi satisfăcută prin stimularea utilizării datelor deschise în cercetare, în cadrul primului obiectiv tematic (Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării)
- deschiderea educației este o tendință clară pentru viitor și este necesară să fie alocate resurse și pentru conținut, nu doar pentru infrastructură atunci când vorbim de obiectivul tematic nr. 10 (Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții)
- un domeniu important de utilizare a datelor deschise, cu impact social, dar și economic, este cel al culturii. Din nefericire, constatăm că acest domeniu nu se regăsește între cele reținute în Acordul de Parteneriat

Propuneri

Plecând de la cele expuse mai sus, **propunem introducerea în Acordul de Parteneriat a patru noi priorități de finanțare, subsumate obiectivelor tematice existente și care răspund nevoilor de dezvoltare deja identificate.** Acestea vor contribui la creșterea gradului de utilizare a datelor deschise în România. Aceste priorități noi sunt enumerate mai jos.

Prin adăugarea acestor priorități, se creează premisele pentru finanțarea mai bună a proiectelor ce vizează utilizarea datelor deschise prin Programul Operațional Competitivitate, dar și prin Programul Operațional Regional și PO Capital Uman.

Obiectivul tematic nr. 1: Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării

1. O nouă prioritate de finanțare: **Stimulare publicării rezultatelor de cercetare sub licență liberă, ca date deschise, cu precădere pentru cercetările realizate din fonduri publice.**

Aceasta corespunde nevoii de dezvoltare: „crearea unui mediu public de cercetare și dezvoltare mai compact și mai modern [...]”

Rezultate scontate (FEDR): un cadru legislativ și de politici, inclusiv prin norme de utilizare a resurselor publice pentru cercetare, care să stimuleze utilizarea datelor deschise în cercetare.

2. O nouă prioritate de finanțare în cadrul Programului Operațional Regional: **sprijinirea autorităților publice regionale și locale, a instituțiilor publice de regionale și locale și a actorilor privați, în special în regiunile mai puțin dezvoltate ale României, pentru elaborarea și implementarea unor proceduri și instrumente pentru utilizarea datelor deschise.**

Corespunde unicei nevoi de dezvoltare identificate.

Rezultate scontate: utilizarea sporită a datelor deschise în administrația publică și de către actori privați

Obiectivul tematic nr. 10 - Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții

3. O nouă prioritate de finanțare: **Implementarea de măsuri pentru utilizarea pe scară largă a resurselor educaționale deschise în sistemul public de educație.**

Corespunde nevoilor de dezvoltare „Consolidarea accesului, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu”, „Îmbunătățirea calității și relevanței VET (inițial și continuu) și a învățământului terțiar în raport cu nevoile pieței muncii”, „Sprijinirea dezvoltării TIC în sistemul de învățământ” și „Îmbunătățirea infrastructurii educaționale și de formare”.

Rezultate scontate: Creșterea utilizării resurselor educaționale deschise, inclusiv prin folosirea de manuale digitale în educația publică.

Obiectivul tematic nr. 11 Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă

4. O nouă prioritate de finanțare: **consolidarea transparenței și integrității în administrație prin elaborarea, introducerea și susținerea unor proceduri și instrumente pentru utilizarea datelor deschise în administrația publică, în conformitate cu Planul Național OGP.**

Corespunde în principal nevoii „reformarea politicilor publice, îmbunătățirea procesului de reglementare și guvernare, transparență și accesibilitate în administrația publică”, dar și nevoilor referitoare la consolidarea capacității și integritatea administrației publice.

Rezultatele scontate vor fi incorporate în cele deja enumerate cu privire la capacitate și integritate. Suplimentar, așteptăm rezultatul: publicarea prioritară a informațiilor publice sub formă de date deschise.